

โดย นางสาวอริยพร โพธิ์ใส
 นติกร สำนักกฎหมาย

สารพันปัญหากฎหมายฉบับนี้ใคร่ขอนำเสนอเกร็ดความรู้ต่าง ๆ ทางกฎหมาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการที่จะศึกษากระบวนการพิจารณาคดีของศาล โดยเริ่มตั้งแต่การออกหมายศาลว่า “หมายศาล” ที่สำคัญ ๆ นั้นมีกี่ประเภท อะไรบ้าง และเมื่อบุคคลใดได้รับหมายศาลในแต่ละประเภทแล้ว จะต้องปฏิบัติตามอย่างไร รวมทั้งกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กหรือเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัว และการขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล เป็นต้น

๑ จะทำอย่างไรเมื่อได้รับหมายศาล

บุคคลโดยทั่วไปเมื่อได้รับ "หมายศาล" แล้วมักจะตกใจทำอะไรไม่ถูกเพราะฟังดูแล้วเป็นเรื่องที่น่ากลัว เนื่องจากความศักดิ์สิทธิ์ของคำว่า "ศาล" อันเป็นที่เคารพยกย่อง และเป็นที่ยำเกรงของคนทั่วไป ดังนั้นเมื่อมีหมายศาลมาถึงตัวมักจะคิดถึงเรื่องการถูกฟ้องร้องไว้ก่อนทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันมีข่าวออกมาบ่อย ๆ ว่าบุคคลซึ่งไม่รู้เรื่องอะไรเลย แต่ต้องเป็นจำเลยในมูลหนี้ที่ตนไม่ได้เป็นผู้ก่อ หรือเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นหรือเกิดจากความผิดพลาดของระบบหรือเกิดจากผู้อื่นปลอมแปลงทำให้เราเป็นหนี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่น่ากลัวทั้งสิ้น แต่ทุกอย่างย่อมมีหนทางแก้ไขหากเราเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ไม่ต้องไป

กลัวกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ หากทางแก้ไขก็จะปลอดภัยได้ในที่สุด แต่ก่อนอื่นจะต้องตั้งสติให้ดีเมื่อได้รับหมายศาล ดูให้รอบคอบว่าเป็นหมายอะไร ส่งมาเพื่อวัตถุประสงค์อะไร และได้รับหมายในฐานะอะไร*

ดังนั้น เพื่อให้เป็นที่เข้าใจในเบื้องต้น จึงขอแยกประเภทของหมายศาลและหน้าที่ของผู้ได้รับหมายเพื่อเป็นการง่ายต่อการทำความเข้าใจซึ่งหมายศาลนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท ทั้งหมายศาลในคดีแพ่ง และคดีอาญา โดยหมายศาลในแต่ละประเภทนั้นก่อให้เกิดหน้าที่ของผู้รับหมายศาลแตกต่างกันในชั้นนี้จึงขออธิบายถึงหมายศาลที่สำคัญ ๆ อันเป็นหมายที่ควรทำความรู้จักโดยทั่วไป แยกเป็นหมายศาลในคดีแพ่งและคดีอาญา ดังนี้

*บทความวิชาการ โดย เสฐชัย นุกจินทร์ วารสารกฎหมายความ.

คดีแพ่ง

หมายศาลในคดีแพ่งที่สำคัญ ๆ ได้แก่

๑. หมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง หรือ หมายเรียกคดีแพ่งสามัญ

เมื่อบุคคลใดได้รับหมายดังกล่าวนี้แล้วย่อมแสดงว่าบุคคลผู้มีชื่อในหมายนั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลแล้วซึ่งเมื่อได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องแล้วบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องทำคำให้การยื่นต่อศาลภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายหรือถือว่าได้รับหมาย เพื่อให้การต่อสู้คดีมิฉะนั้นแล้วจะหมดสิทธิในการต่อสู้คดีทำให้ต้องแพ้คดีหรือรับผิดตามฟ้อง ดังนั้นเมื่อได้รับหมายต้องรีบติดต่อทนายความทันทีเพื่อปรึกษาและดำเนินการในการต่อสู้คดี

๒. หมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

เมื่อบุคคลใดได้รับหมายดังกล่าวแล้ว มีหน้าที่ต้องจัดส่งเอกสารหรือวัตถุพยานไปยังศาลตามรายการที่ระบุไว้ในหมายนั้น หากขัดขึ้นอาจมีความผิดฐานขัดขึ้นหมายศาลซึ่งมีโทษถึงจำคุก ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าวจะระบุไว้ด้านหลังของหมาย แต่หากว่าบุคคลผู้ได้รับหมายเรียกนั้นไม่มีเอกสารหรือวัตถุพยานตามหมายเรียกอยู่ในครอบครองให้ทำหนังสือชี้แจงไปยังศาลเพื่อให้ศาลและผู้ขอหมายเรียกทราบต่อไป แต่หากมีบางส่วนหรือมีทั้งหมดแต่ไม่อาจส่งไปให้ทันตามเวลาที่กำหนดได้ ก็ต้องทำหนังสือแจ้งเหตุไปให้ศาลทราบเช่นกัน หากละเลยเสียไม่ดำเนินการใด ๆ ก็อาจมีโทษตามที่ระบุไว้ใน

ด้านหลังของหมายเช่นกัน

๓. หมายเรียกพยานบุคคล

เมื่อบุคคลใดได้รับหมายเรียกดังกล่าว จะต้องไปศาลตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในหมาย เพื่อเบิกความเป็นพยานต่อศาล หากขัดขึ้นไม่ไปศาลตามกำหนดเวลาดังกล่าวศาลอาจออกหมายจับเอาตัวมาบังคับได้ แต่หากมีเหตุขัดข้องไม่สามารถไปศาลตามวันเวลาที่กำหนดได้บุคคลนั้นสามารถทำหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องต่อศาลได้ และหากบุคคลผู้ขอให้ออกหมายยังประสงค์จะให้เบิกความเป็นพยานต่อศาลอีกก็จะต้องส่งหมายมาให้อีกครั้งหนึ่ง หากขัดขึ้นหมายศาลก็就会有ความผิดตามที่ระบุไว้ด้านหลังของหมายศาลเช่นกัน

๔. หมายบังคับคดี

ในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้จำเลยแพ้คดีแล้ว และหากว่าจำเลยไม่ยอมชำระหนี้ ศาลจะออกหมายบังคับคดีส่งไปยังจำเลย เมื่อจำเลยได้รับหมายบังคับคดีแล้วมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลนั้น มิฉะนั้นแล้วจำเลยอาจถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อนำออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้

คดีอาญา

หมายศาลในคดีอาญาที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

๑. หมายนัดไต่สวนมูลฟ้อง

ในคดีอาญานั้นถ้าผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาลเอง ศาลจะต้องทำการไต่สวน

มูลฟ้องก่อนว่าคดีที่โจทก์ยื่นฟ้องนั้นมีมูลหรือไม่ หากคดีมีมูลศาลก็จะประทับรับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา แต่หากศาลได้สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่า คดีที่โจทก์ไม่มีมูลศาลก็จะมีคำสั่งไม่รับฟ้องถ้า คดีนั้นโจทก์ไม่ได้ฟ้องเองแต่ได้มีการแจ้งความ ดำเนินคดีต่อตำรวจหรือพนักงานสอบสวน และ คดีนั้นได้มีการยื่นฟ้องโดยพนักงานอัยการกรณี เช่นนี้ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องอีกก็ได้^๒ ดังนั้น เมื่อบุคคลใดได้รับหมายดังกล่าวแล้ว จึง ต้องพิจารณาดูรายละเอียดให้ดีว่าศาลกำหนดวัน นัดไต่สวนมูลฟ้องวันใดและคำฟ้องมีสาระสำคัญ อย่างไรบ้าง หากได้อ่านสาระสำคัญแล้วเห็นว่า ฟ้องเป็นความจริงและประสงค์จะเจรจาตกลง กับโจทก์ก็สามารถเจรจาตกลงประนีประนอมกันได้ ซึ่งหากตกลงกันได้และโจทก์ยินยอมถอนฟ้อง คดีก็เป็นอันเสร็จไป หมายดังกล่าวก็เป็นอันไร้ผล แต่หากจำเลยประสงค์จะต่อสู้คดีหรือไม่สามารถ ประนีประนอมกันได้ ต้องรีบปรึกษาทนายความ ทันทีเพื่อทำหนังสือแต่งตั้งทนายความเพื่อให้ ทนายความไปทำการซักค้านพยานโจทก์ในวัน นัดไต่สวนมูลฟ้องแทน โดยในวันนัดไต่สวน มูลฟ้องนั้นจำเลยจะไปศาลหรือไม่ก็ได้^๓ แต่หาก จำเลยไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง ก็ต้องเตรียม หลักทรัพย์ไปประกันตัวด้วย เพราะหากศาล มีคำสั่งว่าคดีมีมูล และรับคำฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา

แล้ว จำเลยก็อยู่ในอำนาจที่อาจจะถูกควบคุม ตัวได้ และต้องประกันตัวเพื่อต่อสู้คดีต่อไป

๒. หมายเรียกพยานบุคคล

เมื่อบุคคลใดได้รับหมายเรียกดังกล่าวแล้ว บุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องไปศาลตามวันเวลาที่ กำหนดไว้ในหมายนั้นเพื่อที่จะเบิกความเป็น พยานต่อศาลในฐานะพยานเช่นเดียวกับการที่ ได้รับหมายเรียกพยานบุคคลในคดีแพ่งดังที่ได้ กล่าวมาแล้ว

๓. หมายเรียกพยานเอกสารหรือวัตถุใน คดีอาญา

เมื่อบุคคลใดได้รับหมายเรียกให้ส่งพยาน เอกสารหรือวัตถุพยานต่อศาลแล้ว บุคคลนั้น จะต้องจัดส่งเอกสารหรือวัตถุตามที่ระบุไว้ใน หมายนั้นไปยังศาลตามวันเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ในหมายนั้น หากไม่สามารถจัดส่งให้ได้เนื่องจาก ไม่มีเอกสารหรือพยานวัตถุอยู่ในครอบครอง หรือ มีเพียงบางส่วนหรือไม่สามารถส่งได้ตามที่ ทนายความกำหนด จะต้องทำเป็นหนังสือแจ้งเหตุขัดข้อง ไปยังศาล หรือจะไปแถลงด้วยวาจาต่อศาลตาม วันเวลาที่ระบุไว้ในหมายศาลนั้นก็ได้ หากขัดข้อง หรือมีเหตุขัดข้อง แต่ไม่แจ้งเหตุอาจถูกฟ้อง ซึ่ง มีโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ตาม คำเตือนที่ระบุไว้ด้านหลังของหมายได้เช่นกัน

^๒ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒.

^๓ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม.

๔. หมายถึง หมายถึงคั่น หมายถึงขังและ หมายถึงปล่อย

เมื่อบุคคลใดได้รับหมายดังกล่าวเหล่านี้แล้ว ก่อนอื่นต้องอ่านรายละเอียดในหมายให้ดีว่าระบุถึงใคร ให้กระทำการอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ใครเป็นผู้ขอให้ออกหมายและออกด้วยสาเหตุใด เมื่อดูรายละเอียดแล้วเห็นว่าเป็นหมายที่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็ต้องปฏิบัติตามที่ระบุไว้ในหมายนั้น คือ ถ้าเป็นหมายคั่นก็ต้องยอมให้ตรวจค้นได้แต่การตรวจค้นจะต้องทำตามวัน เวลาและสถานที่ที่ระบุไว้ในหมายเท่านั้น และต้องกระทำอย่างเรียบร้อยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกค้น มิฉะนั้นแล้วผู้ถูกค้นสามารถที่จะดำเนินคดีเอาผิดกับผู้ตรวจค้นได้ แต่หากเป็นหมายจับก็ต้องถูกจับและหาทางประกันตัวเพื่อต่อสู้คดีหรือเจรจาประนีประนอมยอมความกับผู้เสียหายต่อไป

สำหรับหมายขัง หมายจำคุก และหมายปล่อย เป็นเรื่องที่ศาลจะกำหนดไว้ในหมายว่าจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะต้องถูกบังคับให้เป็นไปตามนั้น

ดังนั้นเมื่อบุคคลใดได้รับหมายศาลจะต้องตั้งสติให้ดี พิจารณาให้รอบคอบว่าเป็น หมายอะไร ให้ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ โดยจะทราบได้ตามที่ระบุไว้ในหมายนั้น และไม่ลืมว่าทุกอย่างสามารถแก้ไขได้หากพิจารณาให้รอบคอบ อาจมีไข่เรื่องที่สำคัญก็ได้^๕ และอย่าลืมว่าการ

ออกหมายทุกชนิดจะต้องมีกฎหมายรองรับในการออกหมายนั้นเสมอ

๒๓ กำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

ก่อนที่จะทราบระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ต้องทราบก่อนว่า "ผู้ต้องหา" นั้น คือใคร ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้ความหมายของคำว่า "ผู้ต้องหา" หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมีได้ฟ้องต่อศาล^๖ เหตุที่ยังไม่ได้ฟ้องต่อศาลนั้นอาจเป็นเพราะว่าพนักงานสอบสวนนั้นทำการสอบสวนยังไม่เสร็จจึงได้มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อดำเนินการสอบสวนต่อให้เสร็จสิ้นเพื่อที่จะส่งสำนวนการสอบสวนนั้นให้แก่พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องผู้ต้องหาต่อไป ซึ่งหากพนักงานอัยการได้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้วผู้ต้องหานั้นก็จะมีสถานะเป็นจำเลยแต่อย่างไรก็ตามในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่นั้นกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของผู้ต้องหา โดยกำหนดขอบเขตระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเท่ากับความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีซึ่งแยกตามประเภทของอัตราโทษที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด ดังนี้

๑. ในกรณีความผิดลหุโทษ ซึ่งหมายถึงคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไว้ไม่เกิน ๑ เดือนหรือ

^๕ข้อมูลจาก www.lawyerthai.com

^๖ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๒).

ปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ พนักงานสอบสวนจะควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ได้ เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและชื่อที่อยู่ว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหนเท่านั้น

๒. ในกรณีที่ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงสถานีตำรวจ หากมีกรณีจำเป็นที่จะควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เกินระยะเวลาดังกล่าวเพื่อทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนหรืออัยการจะต้องยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลโดยศาลจะกำหนดระยะเวลาในการคุมขัง ดังนี้

๒.๑) ในกรณีความผิดอาญาที่กระทำลงนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจที่จะสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน ๗ วัน

๒.๒) ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า ๖ เดือน แต่ไม่ถึง ๑๐ ปี หรือปรับเกินกว่า ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน ๔๘ วัน

๒.๓) ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามศาลมีอำนาจสั่งขัง

หลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน ๔๘ วัน

นอกจากนี้แล้ว กฎหมายยังกำหนดให้ความคุ้มครองและเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาโดยกำหนดไว้ว่าเมื่อศาลสั่งขังครบ ๔๘ วันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล และถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้เมื่อผู้ต้องหาขอร้องขอ

๓ ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กหรือเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัว

ทุกวันนี้ข่าวคราวการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นมีมากขึ้น จนเป็นเรื่องน่าใจหายว่าเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นกระทำความผิดได้อย่างไรซึ่งบางเหตุการณ์ที่กระทำลงไปนั้นก็ดูโหดร้ายเป็นอันตรายต่อสังคม เมื่อเด็กและเยาวชนนั้นกระทำผิดก็อาจถูกตำรวจจับและดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ แต่การดำเนินคดีอาญาของเด็กหรือเยาวชนนั้นจะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาของบุคคล

^๑ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗.

โดยทั่วไปเพราะเหตุที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ก่อนอื่นจะต้องรู้ความหมายของเด็กหรือเยาวชนก่อนว่าหมายถึงบุคคลใดซึ่งตามกฎหมายได้แยกความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชนออกเป็นสองประเภทดังนี้^๗

"เด็ก" หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ ปี บริบูรณ์

"เยาวชน" หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์

การจับกุมเด็กหรือเยาวชน ในการดำเนินคดีนั้น หากบุคคลผู้ถูกจับกุมเป็นเด็กหรือเยาวชน และหากห้องที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้นมีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ก็ให้ฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น จะฟ้องต่อศาลอื่นไม่ได้แต่ถ้าจังหวัดใดไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการก็ให้ฟ้องคดีต่อศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว โดยพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้^๘

๑) แจ้งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วยโดยไม่มีชักช้า

๒) ต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนนั้น

จะต้องกระทำในสถานที่ที่เหมาะสม และต้องมีบุคคลดังต่อไปนี้เข้าร่วมสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยคือนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบปากคำกับพนักงานสอบสวนด้วย^๙

๓) ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นส่งไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะดำเนินคดีนั้น พร้อมด้วยหนังสือแจ้งการจับกุมหรือคุมขังไปด้วย และหากจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ก่อนที่จะส่งตัวไปยังสถานพินิจห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ปะปนกับผู้ใหญ่หรือควบคุมไว้ในห้องที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่

การปล่อยตัวชั่วคราว ผู้อำนวยการสถานพินิจที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้มีหน้าที่ต้องดำเนินการดังนี้ คือ

๑. ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ยังสถานพินิจ

๒. ปล่อยตัวชั่วคราว โดยมอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยโดยไม่มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ ซึ่งมีเมื่อมีคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องมีคำสั่งโดยพลัน หากเห็นว่า

^๗พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๕, มาตรา ๔.

^๘พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๕, มาตรา ๕๐.

^๙ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๕/๒.

ไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราว ต้องส่งคำร้องไปยัง อธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลางหรือ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชน และครอบครัว เป็นผู้พิจารณาสั่ง^{๑๑} แต่ถ้าเป็น คดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี ผู้อำนวยการสถานพินิจอาจให้ปล่อยชั่วคราวโดย มีประกันแต่ไม่ต้องวางหลักประกันก็ได้

การดูแลเด็กหรือเยาวชนที่ถูกควบคุมใน สถานพินิจเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้รับการ ปล่อยตัวชั่วคราวจะต้องอยู่ในการควบคุมของ สถานพินิจโดยได้รับการปฏิบัติดังนี้คือ^{๑๒}

๑. ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยน เครื่องแต่งกายที่ทางสถานพินิจจัดไว้ให้
๒. ได้รับการตรวจร่างกายจากแพทย์และ ถ้าเห็นสมควรจะให้จิตแพทย์ตรวจจิตใจด้วยก็ได้
๓. กรณีเจ็บป่วยจะได้รับการรักษา พยาบาลในสถานพินิจนั้นหรือสถานพยาบาลอื่น ตามสมควรและมีสิทธิได้รับเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องหลับนอนและเครื่องใช้ใช้อื่นที่จำเป็น พร้อมด้วยอาหารวันละ ๓ มื้อ และมีสิทธิที่จะ ได้รับการเยี่ยมจากญาติ ๆ ตามระเบียบที่ สถานพินิจกำหนดทั้งยังมีสิทธิกลับบ้านได้ ครั้งละไม่เกิน ๑๔ วัน เมื่ออยู่ในสถานพินิจ นั้นครบ ๓ เดือน โดยผู้อำนวยการสถานพินิจ มีอำนาจที่จะอนุญาตให้ลาได้ตามความเหมาะสม

การสืบเสาะและพินิจ เมื่อสถานพินิจ ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนไว้แล้ว พนักงาน คุมประพฤติจะทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงในเรื่อง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และ ฐานะของเด็กหรือเยาวชน และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัย อยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับ เด็กหรือเยาวชน รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำ ผิดเพื่อรายงานต่อศาล ซึ่งจะต้องมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ ครู พ่อบ้านร่วม ดำเนินการด้วย^{๑๓}

กำหนดเวลาในการฟ้องคดี ภายหลังจากส่งตัว เด็กหรือเยาวชนต่อสถานพินิจแล้ว พนักงาน สอบสวนต้องรีบทำการสอบสวนและส่งสำนวน การสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงาน อัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาล ซึ่งระยะเวลาในการ ฟ้องคดีแต่ละข้อหาที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

- ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุก ไม่เกิน ๖ เดือนจะต้องฟ้องภายในเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม
- ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุก เกินกว่า ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๕ ปี จะมีโทษ ปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากยื่นฟ้องไม่ทันภายใน ๓๐ วัน ดังกล่าวแล้วพนักงานสอบสวนหรือ พนักงานอัยการสามารถที่จะยื่นคำร้องขอผิดฟ้อง

^{๑๑}พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔, มาตรา ๕๐ วรรคสอง.

^{๑๒}พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔, มาตรา ๕๕ (๓).

^{๑๓}พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔, มาตรา ๓๔.

ต่อศาลได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน ๒ ครั้ง รวมแล้วไม่เกิน ๖๐ วัน

- ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามเมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้วพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อไปอีกก็ได้โดยจะต้องแสดงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล และศาลมีอำนาจที่จะอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน ทั้งนี้ไม่เกิน ๒ ครั้ง รวมแล้วโดยประมาณไม่เกิน ๙๐ วัน^{๓๓}

การให้โอกาสกลับตนเป็นคนดี หากเป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากมิใช่การกระทำอันมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น และพฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีแล้ว เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล และเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในสถานพินิจด้วยแล้วให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ แจ้งความเห็นนั้นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยก็ให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้^{๓๔} เมื่อเด็กหรือเยาวชนได้

รับการสั่งไม่ฟ้องแล้วก็เป็นอันพ้นจากการถูกดำเนินคดี เท่ากับยังไม่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดมาก่อน ไม่มีประวัติติดตัวอันจะมีผลกระทบต่อการศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพการงานในอนาคต

ก่อนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจจะเสนอความเห็นแจ้งไปยังพนักงานอัยการจะต้องนำข้อเท็จจริงจากสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องมาประมวลและวิเคราะห์ หากเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่อยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะกระทำผิดซ้ำ สถานพินิจก็จะจัดให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนขึ้น อันประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่น ซึ่งสมควรได้รับเชิญมาร่วมประชุม เช่น ผู้นำชุมชน ครูในโรงเรียนที่เด็กหรือเยาวชนนั้นศึกษาอยู่ หรือนายจ้าง เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ได้ตระหนักในปัญหาและหันมาเอาใจใส่ ชุมชน และร่วมระดมให้เด็กหรือเยาวชนไปก่อเหตุร้ายอีก

การพิจารณาพิพากษา การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กหรือเยาวชนในศาลเยาวชนและ

^{๓๓}พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔, มาตรา ๓๔.

^{๓๔}พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔, มาตรา ๖๓.

ครอบครัวนั้นจะต้องกระทำเป็นการลับ เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นจึงจะมีสิทธิเข้ารับฟังการพิจารณาได้ ซึ่งได้แก่ จำเลยที่ปรึกษาทนายของจำเลย ผู้ควบคุมตัวจำเลย บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ด้วย พนักงานศาล โจทก์และทนายโจทก์ พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ ล่าม พนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานของสถานพินิจ และบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต^{๕๕} และในการพิพากษาคดีนั้นศาลต้องได้รับรายงานที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนจากผู้อำนวยการสถานพินิจก่อน และเมื่อศาลได้พิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิดแล้ว ศาลอาจกำหนดโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่เหมาะสมก็ได้ เช่น ว่ากล่าวตักเตือน ปรับ วางข้อกำหนดวางเงื่อนไข คุมประพฤติให้ฝึกและอบรม หรือจำคุก ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว หากมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจเปลี่ยนแปลงโทษหรือวิธีการที่กำหนดนั้นก็ได้อีก^{๕๖}

๕ การขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล

การประกันตัวคือการขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือขอให้ปล่อยจำเลยใน

ระหว่างการพิจารณาของศาลเป็นการชั่วคราวโดยปกติแล้วศาลจะขออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในอัตราประกันแต่ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตให้ประกันหรือไม่ก็ได้ หรือจะขออนุญาตโดยมีเงื่อนไขหรือเรียกประกันเพิ่มขึ้นจากอัตราประกันก็ได้และบุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย คือ

๑. ผู้ต้องหาหรือจำเลย
๒. ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น ญาติพี่น้อง นายจ้าง ผู้บังคับบัญชา

โดยผู้ขอประกันสามารถติดต่อขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้โดยตรงที่งานประชาสัมพันธ์ประจำศาลซึ่งเจ้าหน้าที่ของศาลจะเป็นผู้ดำเนินการให้โดยผู้ขอประกันไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น (ยกเว้นเงินค่าประกัน)

หลักฐานที่ใช้ในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้แก่

๑. บัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาหรือจำเลยพร้อมสำเนา ๑ ฉบับ
๒. บัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ประกัน
๓. บัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของคุณสมรสนายประกัน (ในกรณีที่จดทะเบียนสมรส) พร้อมสำเนา ๑ ฉบับ
๔. หนังสือยินยอมของคุณสมรส

^{๕๕}พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔, มาตรา ๓๓.

^{๕๖}พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔, มาตรา ๓๖.

หลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย ได้แก่

๑. เงินสด
๒. โฉนดที่ดิน น.ส. ๓ หรือ น.ส. ๓ ก
๓. พันธบัตรรัฐบาล (พร้อมสำเนา ๑ ฉบับ)
๔. สมุดเงินฝากหรือใบรับฝากประจำของ ธนาคาร (พร้อมสำเนา ๑ ฉบับ)
๕. บุคคลที่มีตำแหน่งหรืออาชีพการงาน ที่ศาลกำหนด (ข้าราชการ)
๖. สลากออมสิน (พร้อมสำเนา ๑ ฉบับ)
๗. บัตรเงินฝากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) พร้อมสำเนา ๑ ฉบับ
๘. หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย

หมายเหตุ

๑. ในกรณีวางสมุดฝากเงินประจำของ ธนาคาร จะต้องนำหนังสือรับรองยอดเงิน

คงเหลือปัจจุบันของธนาคารมาแสดงด้วย

๒. ในกรณีวางโฉนดที่ดิน น.ส. ๓ หรือ น.ส. ๓ ก. ต้องมีหนังสือรับรองราคาประเมิน ที่ดินของเจ้าพนักงานที่ดินหรือนายอำเภอท้องที่ มาแสดงด้วย

๓. ในกรณีที่ผู้เป็นเจ้าของหลักทรัพย์ ต้องการมอบอำนาจให้ผู้อื่น นำหลักทรัพย์ ของตนไปประกัน ต้องทำใบมอบอำนาจไปด้วย เสมอ ซึ่งใบมอบอำนาจนั้นจะต้องทำที่ที่ว่าการ อำเภอซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ โดยมีนายอำเภอหรือ พนักงานฝ่ายปกครองลงลายมือชื่อเป็นผู้รับรอง และประทับตราเป็นสำคัญ หรือทำต่อหน้า เจ้าหน้าที่ผู้ทำสัญญาประกันโดยให้เจ้าหน้าที่ นั้นลงลายมือชื่อรับรองเป็นพยานในการ มอบอำนาจด้วย

๔. ในกรณีที่ใช้นุคคลเป็นหลักประกัน ต้องมีหนังสือรับรองจากต้นสังกัด แสดงสถานะ และตำแหน่งพร้อมทั้งระดับอัตราเงินเดือนด้วย^{๑๗}

^{๑๗}ข้อมูลจาก www.judiciary.go.th